

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 08/17/2016
Spisová značka: 21 Cdo 1320/2015
ECLI: ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.1320.2015.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Pravomoc soudu
Církev (náboženská společnost)
Výpověď z pracovního poměru
Dotčené předpisy: § 7 odst. 1 o. s. ř.
čl. 16 odst. 2 předpisu č. 2/1993Sb.
§ 4 odst. 1 a 3 předpisu č. 3/2002Sb.
§ 10 odst. 3 písm. g) předpisu č. 3/2002Sb.
Kategorie rozhodnutí: C

21 Cdo 1320/2015

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Mojmíra Putny a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Zdeňka Novotného v právní věci žalobkyně **MUDr. Mgr. M. O., Ph.D.**, zastoupené JUDr. Adamem Rakovským, advokátem se sídlem v Praze 2, Václavská č. 316/12, proti žalovanému **Arcibiskupství pražskému** se sídlem v Praze 1, Hradčanské náměstí č. 56/16, IČO 00445100, zastoupenému JUDr. Michalem Pacovským, advokátem se sídlem v Praze 2, Čelakovského sady č. 433/10, o neplatnost výpovědi z pracovního poměru, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 23 C 231/2012, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. září 2014, č. j. 23 Co 302/2014-149, takto:

I. Dovolí žalobkyně **se zamítá.**

II. Žalobkyně **je povinna** zaplatit žalovanému na náhradě nákladů dovolacího řízení 5.300,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Michala Pacovského, advokáta se sídlem v Praze 2, Čelakovského sady č. 433/10.

Odůvodnění:

Dopisem ze dne 14. 8. 2012 žalovaný sdělil žalobkyni, že s ní rozvazuje pracovní poměr podle ustanovení § 52 písm. c) zákoníku práce, přičemž jako důvod uvedl přijetí organizačního opatření čj. 7769/2009 dne 28. 12. 2009, dle kterého jsou nadále pověřováni zajištěním péče o nemocné v nemocnicích a léčebnách nositelé svátosti svěcení. V důsledku této změny se stala žalobkyně, která není nositelem svátosti svěcení, nadbytečnou.

Žalobkyně se domáhala, aby bylo určeno, že výpověď z pracovního poměru ze dne 14. 8. 2012 daná žalovaným žalobkyni je neplatná. Žalobu odůvodnila zejména tím, že „je otázkou, za jakým účelem bylo organizační opatření přijato“, když po dobu 17 měsíců od nabytí jeho účinnosti se jím zaměstnavatel neřídil, nepropustil žádné zaměstnance, kteří nesplňovali požadované kvalifikační předpoklady (kněžské svěcení), a navíc v rozporu s organizačním opatřením dokonce

přijal novou zaměstnankyni. Toto opatření tedy bylo uplatněno pouze proti žalobkyni, a to až poté co vyhrála soudní spor o neplatnost výpovědi podle ustanovení § 52 písm. g) zák. práce ze dne 24. 11. 2009.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 4. 11. 2013, č. j. 23 C 231/2012-118, ve znění opravného usnesení ze dne 11. 3. 2014, č. j. 23 C 231/2012-142, určil, že výpověď z pracovního poměru ze dne 14. 8. 2012 je neplatná a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 29.104,- Kč k rukám její zástupkyně. Vyšel z toho, že je nadán pravomocí tento spor projednat, a po provedeném dokazování dospěl k závěru, že organizační změna čj. 7769/2009 ze dne 28. 12. 2009 byla účelová, neboť nedošlo ke snížení finančních prostředků, ani k rušení míst pastoračních asistentů, a skutečná nadbytečnost žalobkyně tak nevznikla. Navíc žalovaný „poskytl“ žalobkyni organizační opatření ze dne 28. 12. 2009 až 15 měsíců poté, co jí byla dána výpověď.

K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 3. 9. 2014, č. j. 23 Co 302/2014-149, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu o určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru ze dne 14. 8. 2012 zamítl, a zároveň rozhodl, že žalovanému se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů. Na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že v projednávané věci není dána pravomoc soudu, neboť žalobkyně byla ve „zvláštním honorovaném vztahu, v tzv. služebním poměru k církvi“, který sice nese částečně znaky pracovního poměru, avšak s ohledem na tento vztah sui generis a úpravu vyplývající z kanonického práva neumožňuje soudu přezkoumat skončení vztahu žalobkyně k žalovanému, jelikož církev a náboženské společnosti spravují svoje záležitosti nezávisle na státních orgánech.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že odvolací soud nesprávně vyřešil otázku pravomoci obecných soudů podle ustanovení § 7 o. s. ř., když s odvoláním na ustálenou judikaturu dovodil, že z práva církve na autonomní rozhodování ve vnitřních věcech církve zakotveného v čl. 16 odst. 2 Listiny základních práv a svobod plyne, že obecný soud nemůže rozhodovat o úkonu, kterým byl duchovní povolán do funkce či z této funkce odvolán, přičemž uvedené vztáhl též na laika povolaného k výkonu duchovenské služby. Podle názoru dovolatelky nemůže být laik, i když pověřený k výkonu duchovenské služby, považován za duchovního, na výkon jehož funkce se vztahují předpisy církevního práva. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření k dovolání uvedl, že dle článku X. Základního dokumentu Církve římskokatolické je pastorační asistent podřazen pojmu duchovní a jedná se tak o osobu ve zvláštním honorovaném vztahu, v tzv. služebním poměru, jak správně dovodil odvolací soud. Navrhl, aby dovolací soud dovolání žalobkyně, nebude-li jako nepřípustné odmítnuto, zamítl pro správnost rozhodnutí odvolacího soudu.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, týkající se pravomoci obecných soudů ve věci „pracovního poměru“ laika (pastoračního asistenta) vykonávajícího duchovenskou činnost, která dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání

(§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně není opodstatněné.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř. v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Podle ustanovení článku 16 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, která byla vyhlášena jako součást ústavního pořádku České republiky pod č. 2/1993 Sb. (dále též jen „Listina“), církve a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech. Podle odstavce 4 téhož článku výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.

Zákonem, který upravuje postavení církví a náboženských společností, je zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech) – dále též jen „zákon o církvích a náboženských společnostech“. Ten v ustanovení § 4 stanoví, že církev a náboženská společnost vzniká dobrovolným sdružením fyzických osob a svébytně rozhoduje o věcech spojených s vyznáváním víry, o organizaci náboženského společenství a o vytváření k tomu určených institucí (odst. 1), a že církve a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustanovují a ruší své orgány, ustanovují a odvolávají své duchovní a zřizují a ruší církevní a jiné instituce podle svých předpisů, a to nezávisle na státních orgánech (odst. 3). Ustanovení § 10 odst. 3 písm. g) upravuje jeden z požadavků na obsah základního dokumentu, který musí každá církev předložit Ministerstvu kultury České republiky, aby mohla být na území České republiky registrována (a vykonávat tak svoji činnost), a to způsob ustavování a odvolávání duchovních a seznam v církvi a náboženské společnosti používaných označení duchovních.

Z uvedeného vyplývá, že neodlučitelnou součástí ústavně zaručeného práva církví a náboženských společností spravovat nezávisle na státních orgánech své záležitosti je kromě jiného právo stanovit si vlastní podmínky pro ustanovování do funkce osob vykonávajících duchovenskou činnost (a jejich odvolávání z funkce) a určit vlastní pravidla pro posouzení způsobilosti těchto osob k výkonu duchovenské činnosti. Protože - jak uvedeno výše - církve a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustanovují a ruší své orgány, ustanovují a odvolávají své duchovní a zřizují a ruší církevní a jiné instituce podle svých předpisů, a to nezávisle na státních orgánech, může soud v občanském soudním řízení o neplatnost rozvázání pracovního poměru výpovědí (je-li činnost duchovního vykonávána v pracovním poměru) pouze zkoumat, zda je zde rozhodnutí, kterým se osoba vykonávající duchovenskou činnost odvolává z funkce, a zda toto rozhodnutí přijal orgán (útvár), který je k tomu oprávněn podle vnitřních předpisů příslušné církve či náboženské společnosti, nikoliv též jeho „věcnou správnost“. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 3. 2007, sp. zn. 21 Cdo 628/2006, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1487/2003, nebo nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 26. 3. 1997, sp. zn. I. ÚS 211/96).

Z toho, že se soudy nemohou „vměšovat“ do záležitostí církví nebo náboženských společností, samo o sobě nevyplývá, že by k rozhodování v těchto věcech neměly pravomoc; z článku 16 odst. 2 Listiny a ani z ustanovení § 4 odst. 3 zákona o církvích a náboženských společnostech nic takového nevyplývá. Příkaz „neměšovat“ se do záležitostí církví a náboženských společností tedy nevyústí v zastavení řízení pro nedostatek pravomoci (jde o soukromoprávní vztah, o němž žádný zákon neurčuje, že jej projednávají a rozhodují jiné orgány - § 7 o.s.ř. a contrario), ale v případné zamítnutí žaloby, neboť autonomie církví a náboženských společností brání soudu v tom, aby – jak výše uvedeno – posuzoval „věcnou správnost“ rozhodnutí o odvolání z funkce;

může pouze zkoumat, zda je zde rozhodnutí, kterým se osoba vykonávající duchovenskou činnost odvolává z funkce, a zda toto rozhodnutí bylo řádně přijato orgánem, který je k tomu oprávněn podle vnitřních předpisů příslušné církve či náboženské společnosti.

Požadavek ustanovení § 10 odst. 3 písm. g) zákona o církvích a náboženských společnostech, že základní dokument církve a náboženské společnosti musí obsahovat mimo jiné způsob ustavování a odvolávání duchovních a seznam v církvi a náboženské společnosti používaných označení duchovních, je splněn v článku X. Základního dokumentu Církve římskokatolické (ve znění platném od 25. 4. 2012 do 16. 5. 2014), který mimo jiné stanoví, „že vyžaduje-li to potřeba církve, mohou být další k tomu vhodné osoby po náležité přípravě pověřeny (jmenovány) diecézním biskupem na dobu neurčitou nebo určitou k výkonu další vymezené duchovenské služby v církvi (např. pastorační asistenti, lektoři, akolyté, katecheté a další). Tyto osoby jsou z výkonu služby odvolávány diecézním biskupem nebo jinou k tomu pověřenou osobou“.

Podle článku 36 odst. 1 Listiny se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Podle článku 3 odst. 1 Listiny základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Česká republika je založena na principu laického státu, akceptujícího náboženský pluralismus a toleranci. Náboženská svoboda, znamenající svobodu každého vyznávat své náboženství a víru, formuje uvnitř církvi, resp. jejich institucí forum internum, do něhož nepřísluší třetím osobám, zejména ne veřejné moci, zasahovat. Zásada autonomie církvi a náboženských společností tak nachází výraz v maximálním možném omezení zásahů státu do jejich činnosti s tím, že zejména vnitřní záležitosti těchto subjektů principiálně nelze činit předmětem soudního přezkumu (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. III. ÚS 136/2000, nebo ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 6/02, anebo usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 1244/07).

V usneseních Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2008, sp. zn. 21 Cdo 702/2007, uveřejněném pod číslem 61/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4075/2011, jejichž předmětem bylo (mimo jiné) posouzení rozhodnutí obecných soudů o určení neplatnosti rozvázání služebního poměru duchovního k církvi, Nejvyšší soud dospěl k závěru, že obecné soudy se správně postavily na stanovisko, že rozhodováním o dalším trvání služebního poměru duchovního k církvi by došlo k nepřijatelnému zásahu do vnitřní autonomie církve a do její samostatné a nezávislé rozhodovací pravomoci, jak vyplývá z vnitřních předpisů církvi.

Uvedené závěry lze vztáhnout též na projednávanou věc, neboť její podstata zůstává stejná. Podle ustanovení kánonu 207 § 2 kodexu kanonického práva – CIC vyhlášeného dne 23. 1. 1983 papežem Janem Pavlem II. z obou skupin věřících (duchovních i laiků) pocházejí křesťané, „kteří uskutečňováním evangelijních rad prostřednictvím slibu nebo jiných posvátných závazků, církvi uznaných a potvrzených, se svým zvláštním způsobem zasvěcují Bohu a pomáhají církvi v jejím spásném poslání; i když jejich stav nepatří do hierarchické skladby církve, přece přísluší k životu a svatosti církve“. Výkon funkce pastoračního asistenta, jakožto osoby vykonávající duchovenskou činnost, je zcela jistě „věcí spojenou s vyznáváním víry“, o které podle § 4 odst. 1 zákona o církvích a náboženských společnostech si církev rozhoduje svébytně. I zde by jinak došlo k nepřijatelnému zásahu do vnitřní autonomie církve a do její samostatné a nezávislé rozhodovací pravomoci zaručené čl. 16 odst. 2 Listiny a též k narušení kautel ústavnosti zakotvených v čl. 2 odst. 3 Ústavy a v čl. 2 odst. 2 Listiny. Správně proto odvolací soud dospěl k závěru, že v projednávané věci není dána pravomoc soudu, neboť žalobkyně byla ve „zvláštním honorovaném vztahu, v tzv. služebním poměru k církvi“, který sice nese částečně znaky

pracovního poměru, avšak s ohledem na tento vztah sui generis a úpravu vyplývající z kanonického práva neumožňuje soudu přezkoumat skončení vztahu žalobkyně k žalovanému.

Vzhledem k tomu, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný a že nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobkyně zamítl.

Při rozhodování o výši náhrady nákladů řízení dovolací soud přihlédl k tomu, že výše odměny má být určena podle sazeb stanovených paušálně pro řízení v jednom stupni zvláštním právním předpisem (§ 151 odst. 2 část věty první před středníkem o. s. ř.), neboť nejde o přiznání náhrady nákladů řízení podle ustanovení § 147 nebo 149 odst. 2 o. s. ř. a ani okolnosti případu v projednávané věci neodůvodňují, aby bylo postupováno podle ustanovení zvláštního předpisu o mimosmluvní odměně (§ 151 odst. 2 část věty první za středníkem o. s. ř.). Vyhláška č. 484/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), která upravovala sazby odměny advokáta stanovené paušálně pro řízení v jednom stupni, však byla nálezem Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013 č. 116/2013. Sb. dnem 7. 5. 2013 zrušena. Nejvyšší soud České republiky za této situace určil pro účely náhrady nákladů dovolacího řízení paušální sazbu odměny pro řízení v jednom stupni s přihlédnutím k povaze a okolnostem projednávané věci a ke složitosti (obtížnosti) právní služby poskytnuté advokátem ve výši 5.000,- Kč. Kromě této paušální sazby odměny advokáta vznikly žalované náklady spočívající v paušální částce náhrady výdajů ve výši 300,- Kč (srovnej § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Vzhledem k tomu, že JUDr. Michal Pacovský neosvědčil, že je plátcem daně z přidané hodnoty, náhrada této daně z odměny a náhrady k nákladům řízení nepatří.

Žalobkyně je povinna náhradu nákladů řízení v celkové částce 5.300,- Kč žalovanému zaplatit k rukám advokáta, který ho v tomto řízení zastupoval (§ 149 odst. 1 o. s. ř.), do 3 dnů od právní moci rozsudku (§ 160 odst. 1 o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 17. srpna 2016

JUDr. Mojmír Putna

předseda senátu